

Кафедра соціальної роботи та мовної підготовки

Схвалено:

На засіданні кафедри соціальної роботи та мовної підготовки

Протокол № 10 від 23 червня 2024 р.

Завідувач кафедри Лариса ОЛЕКСІЄНКО

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПРОФЕСІЙНІ СТАНДАРТИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ»**

Спеціальності: 231 Соціальна робота

Освітнього рівня: перший (бакалаврський) рівень

Освітньої програми: «Соціальна робота»

Спеціалізація: _____

Кременчук, 2024

Розробники силябусу навчальної дисципліни:

Луканська Галина Анатоліївна – ст. викл. кафедри соціальної роботи та мовної підготовки

Викладач:

Луканська Галина Анатоліївна – ст. викл. кафедри соціальної роботи та мовної підготовки

Силябус розглянуто на засіданні кафедри соціальної роботи та мовної підготовки

Протокол № 10 від 23 червня 2024 р.

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Назва навчальної дисципліни	Професійні стандарти соціальної роботи
Шифр та назва спеціальності	231 Соціальна робота
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Статус дисципліни	обов'язкова
Кількість кредитів і годин	4 кредити / 120 годин
Розподіл годин	Лекції – 40 год. Семінарські заняття – 12 год. Самостійна робота – 68 год.
Терміни вивчення дисципліни	3 семестр
Мова викладання	українська
Вид підсумкового контролю	екзамен
Сторінка дисципліни на сайті	

2. Загальна інформація про викладача. Контактна інформація

ПІБ викладача	Луканська Галина Анатоліївна
Посада	старший викладач
Контактна інформація викладача	
E-mail	lukanska@ki-maup.com.ua
Контактний телефон	+380951552752
Телефон кафедри	—
Графік консультацій	Згідно з розкладом на відповідний семестр
Портфоліо викладача	—

3. Анотація курсу

Семестр: III семестр

Мова навчання: українська.

Ключові слова: компетентність, компетенція, майстерність, етичні принципи, моральні норми, етика, професіограма соціального працівника, портрет соціального працівника, професійний етичний кодекс.

Мета курсу: сформувати систему знань про сутність та складові професійної майстерності соціального працівника, зокрема, етику соціальної роботи, виробити навички їх практичної реалізації у фаховій діяльності, стимулювати здобувачів до подальшого саморозвитку та самовдосконалення для професійного росту та культивування необхідних особистісно-моральних та професійних якостей.

Предмет курсу: науково-теоретичні та нормативно-правові основи формування професійної компетентності соціального працівника та етичні принципи й цінності соціальної роботи як одна з її ключових складових.

Програмні компетентності:

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-5. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК-6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності

ЗК-9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-11. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК-13. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК-14. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

ЗК-15. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

СК-1. Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного).

СК-3. Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення.

СК-5. Здатність до виявлення, соціального інспектування і оцінки потреб вразливих категорій громадян, у тому числі які опинилися в складних життєвих обставинах.

СК-6. Знання і розуміння організації та функціонування системи соціального захисту і соціальних служб.

СК-7. Здатність до співпраці у міжнародному середовищі та розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці.

СК-8. Здатність застосовувати сучасні експериментальні методи роботи з соціальними об'єктами в польових і лабораторних умовах.

СК-9. Здатність оцінювати соціальні проблеми, потреби, особливості та ресурси клієнтів.

СК-10. Здатність розробляти шляхи подолання соціальних проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення.

СК-11. Здатність до надання допомоги та підтримки клієнтам із врахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей.

СК-15. Здатність взаємодіяти з клієнтами, представниками різних професійних груп та громад.

СК-16. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів соціальної роботи.

СК-17. Здатність виявляти і залучати ресурси організацій-партнерів з соціальної роботи для виконання завдань професійної діяльності.

СК-18. Здатність до генерування нових ідей та креативності у професійній сфері.

СК-19. Здатність оцінювати результати та якість професійної діяльності у сфері соціальної роботи.

СК-20. Здатність до сприяння підвищенню добробуту і соціального захисту осіб, здійснення соціальної допомоги та надання підтримки тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах.

Результати навчання:

ПРН 1. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами.

ПРН 2. Вільно спілкуватися усно і письмово державною та іноземною мовами з професійних питань.

ПРН 3. Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід.

ПРН 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу соціальної проблеми.

ПРН 5. Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки.

ПРН 6. Розробляти перспективні та поточні плани, програми проведення заходів, оперативно приймати ефективні рішення у складних ситуаціях.

ПРН 7. Використовувати спеціалізоване програмне забезпечення у ході розв'язання професійних завдань.

ПРН 9. Використовувати відповідні наукові дослідження та застосовувати дослідницькі професійні навички у ході надання соціальної допомоги.

ПРН 13. Використовувати методи соціальної діагностики у процесі оцінювання проблем, потреб, специфічних особливостей та ресурсів клієнтів.

ПРН 14. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна соціальна допомога.

ПРН 15. Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки.

ПРН 17. Встановлювати та підтримувати взаємини з клієнтами на підґрунті взаємної довіри та відповідно до етичних принципів і стандартів соціальної роботи, надавати їм психологічну підтримку й наснажувати клієнтів.

ПРН 19. Виявляти сильні сторони та залучати особистісні ресурси клієнтів, ресурси соціальної групи і громади для розв'язання їх проблем, виходу із складних життєвих обставин.

ПРН 20. Виявляти етичні дилеми та суперечності у професійній діяльності та застосовувати засоби супервізії для їх розв'язання.

ПРН 21. Демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень.

ПРН 23. Конструювати процес та результат соціальної роботи в межах поставлених завдань, використовувати кількісні та якісні показники, коригувати план роботи відповідно до результатів

оцінки.

4. Зміст курсу

Змістовний модуль 1. Теоретичні основи формування професійної компетентності соціальних працівників.

Тема 1. Компетентність фахівця соціальної сфери як умова його ефективної професійної діяльності. Феномен професійної компетентності в соціально-педагогічній науковій літературі. Поняття «компетентність» та «компетенція» в підготовці до професійної діяльності фахівців соціальної сфери. Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутнього соціального працівника. Поняття «професійної майстерності соціального працівника».

Тема 2. Етапи професійного зростання соціального працівника. Професійна підготовка соціальних працівників. Стандарт вищої освіти. Допрофесійна підготовка соціального працівника. Різномірівнева професійна підготовка соціального працівника. Післядипломне навчання соціального працівника. Професійне самовдосконалення. Компетентнісні виміри професії.

Тема 3. Специфіка професійної діяльності соціального працівника. Сфери діяльності та функції соціального працівника. Аналіз предметної сфери соціальної роботи. Обов'язки соціального працівника. Функціональний аспект діяльності соціального працівника. Професійні знання та уміння. Професіоналізм у соціальній роботі. Показники. Професійна підготовка та професійно-особистісне становлення й розвиток.

Тема 4. Особистість та професія соціального працівника. Особистісно професійні характеристики соціального працівника. Знання та уміння. Вимоги до особистісних якостей, діяльності, особливостей соціальної взаємодії соціального працівника і клієнта, комунікативних навичок і вмінь. Ідеальний образ та професійний портрет соціального працівника. Професіограма соціального працівника. Взаємозв'язок між професійними і духовно-моральними якостями соціального працівника.

Тема 5. Особливості спілкування соціальних працівників і клієнтів. Структура професійного спілкування у соціальній роботі. Комунікативний аспект спілкування в соціальній роботі. Взаємодія у процесі професійного спілкування. Міжособистісне розуміння. Деформації (викривлення) у спілкуванні. Сутність конфлікту і діяльність, спрямована на подолання конфліктних ситуацій.

Змістовний модуль 2. Етичні принципи та цінності соціальної роботи як ключова складова професійної майстерності.

Тема 6. Система моральних норм у соціальній роботі. Значення етики для соціальної роботи. Етика в соціальній роботі. Уявлення про етику та деонтологію. Призначення етики соціальної роботи. Професійні межі у соціальній роботі. Міжнародні етичні стандарти соціальної роботи. Еволюція етичних стандартів соціальної роботи в Україні та світі. Сучасні етичні стандарти соціальної роботи в Україні. Роль та значення етичних стандартів соціальної роботи в Україні (нормативно-правовий та моральний аспект).

Тема 7. Професійні цінності соціальної роботи. Визначення поняття «цінності». Співвідношення між цінностями, теоріями, моделями та практикою. Загальна типологія цінностей. Класифікації професійних цінностей соціальної роботи (Британська асоціація соціальних працівників, Канадська асоціація соціальних працівників, Міжнародна асоціація соціальних працівників). Фахові цінності і принципи в соціальній роботі. Співвідношення між етикою та цінностями. Професійні цінності соціальних працівників в Україні (нормативно-правовий та моральний аспект).

Тема 8. Етичні кодекси в професійній діяльності. Визначення поняття «кодекс». Уявлення про етичний кодекс та його складові. Міжнародні етичні кодекси соціальної роботи. Вітчизняний етичний кодекс соціальної роботи. Історія та нормативно-правова основа («Етика соціальної роботи: принципи і стандарти», «Етика соціальної роботи, визначення принципів», «Глобальна декларація етичних принципів соціальної роботи», «Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи України»).

Тема 9. Принципи соціальної роботи. Визначення поняття «принцип». Глобальні принципи соціальної роботи (визнання гідності людини, сприяння правам людини, сприяння соціальній справедливості, сприяння праву на самовизначення, сприяння праву на участь, повага конфіденційності та приватності та інші). Вітчизняна класифікація принципів соціальної роботи (клієнтоцентризм, спираючись на власні сили клієнта, емпатермент, толерантність, професійна чесність та дотримання професійних меж тощо). Вітчизняна класифікація принципів надання соціальних

послуг (створення рівних можливостей, поєднання допомоги із самодопомогою, гуманності, диференціації та індивідуалізації, адаптації, інтеграції та інші).

Тема 10. Прийняття професійних рішень у соціальній роботі. Моделі прийняття професійних рішень (патерналістична, інструментальна, контрактна, персоналістична). Сучасні підходи до прийняття професійних етичних рішень (гуманістична етика, клінічний прагматизм, етика піклування, феміністична етика, етика чеснот, релігійна етика, конфуціанство, етика індуїзму). Визначення поняття «дилема». Джерела етичних дилем у соціальній роботі (конфлікт між особистими та професійними цінностями соціального працівника, двозначність і невпевненість, конфлікт обов'язків та очікувань, професійні знання соціального працівника та права клієнта тощо). Пріоритети при вирішенні професійних дилем (захист життя, рівність і нерівність, самостійність і свобода, найменша шкода, якість життя, приватність і конфіденційність, довіра і повне розкриття).

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: мультимедійне обладнання, комп'ютери, системи он-лайн тестування, платформа дистанційного навчання.

5. Політика курсу

Лекційні та практичні заняття проводяться у аудиторіях Інституту та/або з використання технологій дистанційного навчання на платформі Zoom. Відвідування занять (очне або дистанційне) з навчальної дисципліни «Професійна майстерність соціального працівника» є обов'язковим. Здобувачі мають обов'язково інформувати викладача про неможливість відвідати заняття та строго дотримуватися строків виконання завдань передбачених курсом. Пропущені семінарські заняття або контрольні заходи (з поважної причини) мають бути відпрацьованими в поза навчальний час у консультативні години.

Вагоме значення має академічна доброчесність, оскільки навіть окремий випадок її порушення вважається серйозним проступком та може призвести до несправедливого перерозподілу оцінок і загального рейтингу здобувачів. Індивідуальні завдання здобувачів мають бути оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел, втручання в роботу інших студентів є прикладами академічної недоброчесності, виявлення ознак якої є підставою для викладача не зарахувати роботу незалежно від обсягу її плагіату чи обману. Іншими порушеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація даних, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання. За порушення її принципів здобувачі освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності (повторного проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторного проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; позбавлення академічної стипендії тощо).

Окрім цього, під час занять або поза ними здобувачі вищої освіти мають демонструвати повагу та толерантність по відношенню до усіх учасників освітнього процесу, дотримуватися правил внутрішнього розпорядку Інституту, всіх принципів та положень нормативних документів щодо організації навчального процесу у ЗВО.

Система оцінювання та розподіл бюджетного часу: Поточний контроль

Тема / завдання	Форма контролю (звітності)/ макс. кількість балів	Бюджет навчального часу			Примітки
		Лекції	Практичні (семінарські) заняття	Самостійна робота студента	
Тема 1.	ПР-3	4		4	
Тема 2.	ПР-3	4	2	4	
Тема 3.	ПР-3	4	2	4	
Тема 4.	ПР-4	4		4	
Тема 5.	ПР-4	4	2	4	
Підсумкове тестування за модулем 1	ПТ-5				
Тема 6.	ПР-3	4		4	

Тема 7.	ПР-3	4	2	4	
Тема 8.	ПР-4	4		4	
Тема 9.	ПР-4	4	2	4	
Тема 10.	ПР-4	4	2	4	
Підсумкове тестування за модулем 2	ПТ-5				
ІНДЗ-15				28	У разі необхідності здобувач може виконати додаткове ІНДЗ та підвищити свою оцінку
ПК-40					
Всього:	100	40	12	68	

Умовні позначення: ПР – робота на практичних заняттях, ПТ – підсумкове тестування, ІНДЗ – індивідуальні навчально-дослідні завдання, ПК – підсумковий контроль (екзамен).я

Підсумковий контроль:

Формою підсумкового контролю дисципліни є екзамен. Оцінювання результатів навчання здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі сумування оцінок за всі види контролю, які мали місце протягом семестру та оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти екзамен, – 35 балів). Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимально – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів).

Форма перевірки та оцінювання завдань самостійної роботи

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

Індивідуальні навчально дослідні завдання (ІНДЗ) мають на меті сформувати у здобувачів навички працювати з теоретичними першоджерелами, що стосуються специфіки та стандартів професійної діяльності соціального працівника та її основних складових, проводити самостійну науково-пошукову та творчу роботу з метою дослідження теми, презентувати її результати публіці та застосовувати дослідницькі навички в реальних професійних ситуаціях. Вони є важливим етапом підготовки до написання курсових та дипломних робіт для отримання ступеня бакалавра та магістра, оскільки допомагають опанувати навички добору, а також, на основі вивчення, узагальнення, систематизації й аналізу матеріалів, зробити відповідні висновки.

ІНДЗ полягають у підготовці здобувачем презентацій та проектів за тематикою курсу. Тему ІНДЗ студенти обирають довільно на початку вивчення дисципліни, виконують її у поза аудиторний час, а презентують результати під час вивчення відповідної теми курсу або по закінченню відповідного тематичного модуля. Здобувачі мають виконати обов'язково одне ІНДЗ за тематикою курсу. Однак, у разі необхідності здобувач може виконати додаткове ІНДЗ та підвищити свою оцінку.

Орієнтовний перелік тем для ІНДЗ з дисципліни

(можлива зміна теми, її конкретизація чи генералізація за умови узгодження з викладачем)

1. Історія розвитку етики як науки про мораль.
2. Поняття та зміст професійної етики соціального працівника в міжнародному розрізі.
3. Місія, основні принципи та норми етики соціального працівника.
4. Моральний імператив роботи соціального працівника: професійні цінності та якості.
5. Морально-етична культура сучасного соціального працівника: стереотипи та тенденції.
6. Етика благодійництва: історія та еволюція поглядів.
7. Соціально-психологічні основи роботи соціального працівника.
8. Етика та психологія спілкування соціального працівника.
9. Етика запобігання і подолання конфліктів у роботі соціального працівника.
10. Прийняття етичних рішень у практиці соціальної роботи.
11. Професійний етикет соціального працівника з урахуванням специфіки роботи з різними групами клієнтів.
12. Деонтологічні вимоги до роботи з різними категоріями населення.

13. Філантропія у соціальній сфері.
14. Соціально-педагогічні особливості вирішення конфліктів з урахуванням етичних принципів соціальної роботи.
15. Сучасне бачення морального портрету соціального працівника.
16. Теоретичні основи формування професійної майстерності фахівця соціальної сфери: компетентнісний підхід.
17. Особистісні якості в структурі професійної майстерності соціального працівника, основи саморозвитку мовно-комунікативної компетентності.
18. Індивідуальна траєкторія розвитку професійної майстерності соціального працівника: суть, теоретичні основи.
19. Розвиток здібностей до аналітико-рефлексивної діяльності соціального працівника.
20. Само-менеджмент як складова професійної майстерності соціального працівника.

ІНДЗ оцінюється максимально у 15 балів за наступними критеріями:

15 балів – чіткість, послідовність та логічність викладу матеріалу з наданням актуальних даних у формі презентації, в повному обсязі володіє матеріалом, активно відповідає на запитання учасників обговорення, аргументовано доводить свою точку зору, наводить приклади її імплементації на практиці;

10 балів – послідовність та логічність викладу матеріалу з наданням актуальних даних у формі презентації, володіє інформацією фрагментарно, активної участі у дискусії не бере, відповісти на додаткові запитання не може, не має чітко сформованого бачення проблематики та прикладів практичного застосування;

5 балів – студент виконав ІНДЗ у формі презентації з наданням неактуальних чи неповних даних, відповідає лише на запитання висвітлені у представленому дослідженні, не може дискутувати та обґрунтовувати власну думку, навести приклади.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
82 - 89	B	добре	
75 - 81	C		
68 - 74	D	задовільно	
60 - 67	E		
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика академічної доброчесності:

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- складати всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чи погіршити/покращити результати інших курсантів (студентів, слухачів);
- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань курсантів (студентів, слухачів).

Рекомендовані джерела

Основні:

1. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота: навчальний посібник. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.
2. Сучасні теорії соціальної роботи: Антологія соціальних відносин і туризму, [упор. Т. Семигіна]. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2021. 160 с.
3. Теорія та історія соціальної роботи: навчальний посібник / уклад. О.О. Матрос; МОН України, Уманський державний пед. ун-т ім. Павла Тичини. Умань: Візаві, 2020. 244 с.
4. Чубук Р. Теорія соціальної роботи: методичні вказівки до вивчення курсу: методичні вказівки. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 76 с.
5. Зозуляк-Случик Р. В. Етика соціальної роботи: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Івано-Франківськ : НАІР, 2019. 190 с.

Допоміжні:

1. Ключко О. О. Етика фахівця соціальної сфери у схемах і коментарях : навчальний посібник. Суми : ФОП Цьома С.П., 2018. 92 с.
2. Стандарт вищої освіти: перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, ступінь вищої освіти Бакалавр, галузь знань 23 Соціальна робота, спеціальність 231 Соціальна робота. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/04/25/231-Sotsial.robota-bakalavr-VO.18.01.pdf>
3. Корнєшук В. В., Колодійчук Ю. В., Боделан М. В. Теорія і практика професійної підготовки майбутніх соціальних працівників : монографія / за гол. ред. В. В. Корнєшук. Одеса : ФОП Бондаренко М.О., 2018. 296 с.
4. Садовська Е., Ярошенко А. Формування професійної компетентності соціального працівника в умовах вищого навчального закладу. Київ : Національний педагогічний університет імені М. Драгоманова, 2018. 113 с.

Інформаційні ресурси:

1. Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи України. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/2493/Semigina_etychnyy_kodeks_spetsialisti_v.pdf?sequence=1&isAllowed=y
2. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
3. Офіційний сайт ВГО «Ліга соціальних працівників України». URL: <https://cd-platform.org/community/2216-vseukrainska-hromadska-orhanizatsiia-liha-sotsialnykh-pratsivnyki-v-ukrainy/profile>
4. Офіційний сайт Міжнародної асоціації соціальних працівників. IASWG. URL: <https://www.iaswg.org/>
5. Офіційний сайт Міністерства соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/>